

■ COLUMNA

Paupers nus, sche quels che disfan gudognan

DA BERNARD CATHOMAS

Donald Trump, il multi-miliardari american che instighescha encunter ils esters e diffamescha groppamain ses rivals, maina cun 35% la glista dal candidats republicans per la presidenza dals Stadis unids. Ses collega republican Ted Cruz, in conservativ extrem, stat cun 20% sco segund sin la glista dals favorits. Avant pauc temp ha el instradà ina campagna perfida encunter il preventiv american ed uschia quasi chaschunà ina crisa catastrofala per l'entira America. E tuttina gudogna el uss las emprimas elecziuns primaras en il stadi da Iowa. Da vart dals democrats fa Bernie Sanders, in radical sanester da 74 onns che metess sin il chau fitg bler en l'America, a Iowa tantas vuschs sco Hillary Clinton che vegniss a cuntinuar cun la politica dad Obama.

Sco blers concedan vai ils davos onns meglier e meglier cun ils Stadis unids. Encunter tuttas resistenzas vegn il president Obama – malgrà il relasch pesant da ses antecessur G. W. Bush – da metter il stadi sin ina via che maina pass per pass enavant, er sch'i resta anc fitg bler da far. Ma daco han uss ils radicals, extremists e grops pli bler success ch'ils raschunavels e prudents, ch'i dat er en omaduas partidas? Daco fa la gliעד applaus e dat la vusch a quels che vesan surtut il negativ, che marclan e disfan – e betg a quels

che portan arguments e propostas constructivas per far pass enavant?

Quest fenomen datti oz er ordaifer l'America in pau dapertut. Co statti en quest regard en Svizra? Er cun nus na vai en general betg uschè mal. Las relaziuns politics èn stabilas, nus avain in sistem da sanadad perfetg, servetschs socials segirs, cuminzanzas prosperavlas. Nus essan loschs da nossa democrazia directa; nossas autoritads sin plaun communal, chantunal e federal fan buna lavur; noss dretgs valan per tuts tuttina e nossas libertads burgaisas èn garantidas. I dat er tar nus anc bler da far, mo ins astga avair il bun sentiment che la Svizra vegn a tegnair il char sin via, er en l'avegnir, sch'ella resta fidaivla a ses princips da fin uss.

Ma er tar nus datti in Mtschert malesser e gruppaziuns potentas che tgiran quel sistematicamain. Ina cussegliera federala vegn insultada publicamain, in'otra discreditada fin

ch'ella sto sa retrair; i vegn malegià il «caos da fugitivs» vid la paraid e pretendi – encunter quai che stat en nossa constituziun – ch'ils esters na duain avair ils dretgs fundamentals che valan per tuts. Ina partida pretenda – senza resguard sin las consequenzas desastrusas che quai avess per nossa reputaziun internaziunala e per nossas relaziuns cun las naziuns vischinas – che la Svizra duess agir encunter ils dretgs umans e sche necessari visar la convenziun europeica respectiva.

Tge chaussas èn succedidas, che talas pretenziuns chattan in pèr emnas avant la proxima votaziun federala ina maiortad? Quai sto dar da pensar, almain uschè fitg sco il fatg che candidats extremists cuntanschan maiortads en las votaziuns primaras da l'America. Constat la pretensiun ch'igl è savens difficil da supportar lungs temps da success senza far tuppaddas che disfan tut?

En ils Stadis unids e tar nus resti anc temp per chattar ina buna via. Igl è consolant che politichers, partidas, professers e persuanas cun senn per responsabladad sa stentan dad avrir ils egl ed ils chaus dad electuras e votants. Sche quai na reussiss betg e sch'ils grops, ils extremists ed ils adversaris dal stadi da dretg avessan da gudagnar, alura paupers nus – en l'America, en Svizra u nua che quai saja.